

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Jaarrekening 2021

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid en
Milieu (RIVM)**

Bilthoven

Colofon

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de verslaggevingsvoorschriften die zijn opgenomen in de Comptabiliteitswet 2016 en de daaruit voortvloeiende regelgeving, waaronder de Regeling Agentschappen en de Regeling Rijksbegrotingsvoorschriften 2022. Volgens de Regeling Agentschappen is Titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek van overeenkomstige toepassing, maar zijn afwijkingen mogelijk. Deze jaarrekening maakt (in verkorte versie) onderdeel uit van het departementale jaarverslag van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport 2021 (agentschapsparagraaf).

De Algemene Rekenkamer, die het departementale jaarverslag jaarlijks onderzoekt, biedt in mei 2022 haar oordeel over het departementale jaarverslag aan in een rapport aan de Staten-Generaal. In het rapport van de Algemene Rekenkamer kunnen opmerkingen worden gemaakt over de bedrijfsvoering en de in het departementale jaarverslag opgenomen financiële overzichten van het RIVM.

Bilthoven, 15 maart 2022

Contact:
CFO-dBV@rivm.nl

Dit is een uitgave van:
**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**
Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
Nederland
www.rivm.nl

Inhoudsopgave

1	Directieverslag	4	
1.1	Het RIVM algemeen	4	
1.2	Ook in 2021 was de impact van bestrijding COVID-19 groot		4
1.3	Saldo van baten en lasten 2021	5	
1.4	Ondertekening jaarrekening	5	
2	Jaarrekening	6	
2.1	Balans	6	
2.2	Staat van baten en lasten	7	
2.3	Kasstroomoverzicht	8	
2.4	Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling		9
2.5	Toelichting op de balans per 31 december 2021	12	
2.6	Toelichting op staat van baten en lasten over 2021		21
2.7	Toelichting op het kasstroomoverzicht 2021	24	
3	Overige gegevens	25	
3.1	Bestemming saldo van baten en lasten	25	
3.2	Gebeurtenissen na balansdatum	25	
4	Controleverklaring Auditdienst Rijk	26	

1 Directieverslag

1.1 Het RIVM algemeen

Het RIVM is het kenniscentrum van de Rijksoverheid op het gebied van volksgezondheid en milieu en ontleent zijn bestaansrecht aan artikel 2 van de Wet op het RIVM. Het RIVM verricht niet alleen zelf onderzoek, maar verzamelt ook wereldwijd kennis en past die kennis toe. Het onderzoek en de advisering hebben betrekking op:

- Het verrichten van monitoring, surveillance en onderzoek gericht op ondersteuning van de beleidsontwikkeling, de beleidsuitvoering, de bewaking van de veiligheid en de uitoefening van toezicht op het gebied van de volksgezondheid en het milieu.
- Het periodiek rapporteren over de toestand en de toekomstige ontwikkeling van de volksgezondheid en het milieu.
- Het uitvoeren van de landelijke aansturing en begeleiding van preventieprogramma's die bij besluit van de minister van VWS zijn vastgesteld.
- Het deelnemen aan internationale samenwerkingsverbanden en onderzoek.
- Overige werkzaamheden in het kader van de volksgezondheid en milieu.

Het RIVM voert haar werkzaamheden voornamelijk uit voor de Ministeries van VWS, IenW, EZK, LNV, SZW en internationale organisaties als het ANVS, Europese Commissie, WHO en decentrale overheden.

1.2 Ook in 2021 was de impact van bestrijding COVID-19 groot

Het jaar 2021 stond in het teken van het tweede jaar van de bestrijding van COVID-19. In 2021 zijn alle activiteiten gebundeld in programma's. De volgende programma's zijn uitgevoerd:

1. het COVID-19 programma voor onderzoeks- en adviesactiviteiten;
2. het COVID-19 vaccinatieprogramma;
3. het betalen van declaraties van GGD en pandemielabs voor het testen;
4. het aankopen van medicijnen ten behoeve van de bestrijding van COVID-19.

De totale omvang van de COVID-19 opdrachten in 2021 bedroeg € 411,2 miljoen.

Om de opdrachten te kunnen uitvoeren is het RIVM in 2021 verder gegroeid met 234 FTE en is het percentage externe inhuur gestegen met 12,6% naar 23,6%. De werkdruk was ook met het aantrekken van deze nieuwe arbeidskrachten onverminderd hoog. Vanaf het derde kwartaal 2021 liep het ziekteverzuim sterk op en het aantal niet opgenomen verlofuren is fors. Voor de niet opgenomen verlofuren is een reservering per balansdatum getroffen.

Ondanks de grote impact die COVID-19 opdrachten had op het RIVM, zijn de overige programma's die het RIVM uitvoert voor diverse Rijksopdrachtgevers conform planning gerealiseerd.

1.3 Saldo van baten en lasten 2021

Over 2021 heeft het RIVM een positief resultaat behaald van € 15,8 miljoen. Dit positieve resultaat is het gevolg van de forse stijging van de opdrachten, een hogere gerealiseerde declarabiliteit en een relatief lage overhead. De hogere omvang van de opdrachten had betrekking op de bestrijding van COVID-19, de uitvoering van het COVID-19 vaccinatieprogramma voor VWS en een aantal grote milieuonderzoeken.

Het positieve resultaat wordt verklaard door de volgende posten:

- Het resultaat uit het uitvoeren van de opdrachten bedraagt € 27,3 miljoen positief.
- Overige incidentele resultaten van € 11,5 miljoen negatief. Dit incidentele negatieve resultaat is behaald door:
 - Mutaties in de voorzieningen van € 9,3 miljoen, waarvan € 8,3 miljoen betrekking heeft op een nieuw gevormde voorziening voor leegstand van het huidige terrein en gebouwen in Bilthoven.
 - Negatief resultaat op projecten van € 1,1 miljoen en overige kosten van € 1,1 miljoen.

Het positieve resultaat na belastingen wordt toegevoegd aan de exploitatiereserve als onderdeel van het eigen vermogen.

1.4 Ondertekening jaarrekening

De jaarrekening 2021 is door de Directieraad op 15 maart 2022 vastgesteld.

Bilthoven, 15 maart 2022

2 Jaarrekening

2.1 Balans

Na verwerking van het resultaat. De balans is opgesteld in duizenden euro's.

	Balans 31-12-21	Balans 31-12-20
Activa		
Vaste Activa	13.874	11.413
Immateriële vaste activa	4	10
Materiële vaste activa	13.870	11.403
<i>Waarvan grond en gebouwen</i>	-	-
<i>Waarvan installaties en inventarissen</i>	411	374
<i>Waarvan projecten in uitvoering</i>	-	-
<i>Waarvan overige materiële vaste activa</i>	13.459	11.029
Vlottende activa	284.320	281.389
Vorraden	83.267	55.185
Debiteuren	8.058	7.579
Overige vorderingen en overlopende activa	8.604	8.922
Liquide middelen	184.391	209.703
Totaal activa	298.194	292.802
Passiva		
Eigen vermogen	29.664	13.833
Exploitatiereserve	13.833	0
Onverdeeld resultaat	15.831	13.833
Voorzieningen	15.986	7.686
Langlopende schulden	-	-
Leningen bij het Ministerie van Financiën	-	-
Kortlopende schulden	252.544	271.283
Crediteuren	2.179	43.628
Belastingen en premies sociale lasten	1.916	763
Kortlopende deel leningen bij het Ministerie van Financien	-	-
Overige schulden en overlopende passiva	248.449	226.892
Totaal passiva	298.194	292.802

2.2 Staat van baten en lasten

De staat van baten en lasten is opgesteld in duizenden euro's.

Omschrijving	(1) Vastgestelde begroting	(2) Realisatie 2021	(3) Verschil realisatie en vastgestelde begroting	(4) Realisatie 2020
Baten				
Omzet	453.800	643.760	189.960	475.451
<i>Waarvan omzet moederdepartement</i>	<i>331.900</i>	<i>527.692</i>	<i>195.792</i>	<i>352.491</i>
<i>Waarvan omzet overige departementen</i>	<i>87.200</i>	<i>91.223</i>	<i>4.023</i>	<i>81.900</i>
<i>Waarvan omzet derden</i>	<i>34.700</i>	<i>24.845</i>	<i>-9.855</i>	<i>41.060</i>
Vrijval voorzieningen	-	505	505	158
Bijzondere baten	-	-	-	-
Rentebaten	-	-	-	-
Totaal baten	453.800	644.265	190.465	475.609
Lasten				
Apparaatskosten	448.200	612.213	164.013	453.870
- Personele kosten	193.400	245.480	52.080	180.651
<i>Waarvan eigen personeel</i>	<i>167.600</i>	<i>173.161</i>	<i>5.561</i>	<i>150.934</i>
<i>Waarvan inhuur externen</i>	<i>18.700</i>	<i>58.097</i>	<i>39.397</i>	<i>19.313</i>
<i>Waarvan overige personele kosten</i>	<i>7.100</i>	<i>14.222</i>	<i>7.122</i>	<i>10.404</i>
- Materiële kosten	254.800	366.733	111.933	273.219
<i>Waarvan apparaat ICT</i>	<i>26.400</i>	<i>31.606</i>	<i>5.206</i>	<i>27.917</i>
<i>Waarvan bijdrage aan SSO's</i>	<i>5.400</i>	<i>8.695</i>	<i>3.295</i>	<i>4.632</i>
<i>Waarvan overige materiele kosten</i>	<i>223.000</i>	<i>326.432</i>	<i>103.432</i>	<i>240.670</i>
Rentelasten	-	0	0	-
Afschrijvingskosten	5.600	6.263	663	6.031
- Materieel	5.600	6.257	657	6.013
<i>Waarvan apparaat ICT</i>	<i>4.100</i>	<i>4.305</i>	<i>205</i>	<i>4.409</i>
<i>Waarvan overige materiële afschrijvingskosten</i>	<i>1.500</i>	<i>1.952</i>	<i>452</i>	<i>1.604</i>
- Immaterieel	-	6	6	18
Overige kosten	-	9.927	9.927	1.844
<i>Waarvan dotaties voorzieningen</i>	<i>-</i>	<i>9.927</i>	<i>9.927</i>	<i>1.844</i>
<i>Waarvan bijzondere lasten</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
Totaal lasten	453.800	628.403	174.603	461.745
Saldo van baten en lasten gewone bedrijfsuitoefening	-	15.862	15.862	13.864
Agentschapsdeel Vpb-lasten	-	31	31	31
Saldo van baten en lasten	-	15.831	15.831	13.833

2.3 Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld in duizenden euro's.

	Vastgestelde begroting	Realisatie 2021	Verskil realisatie en totaal geraamd	Realisatie 2020
1. Rekening-courant RHB 1 -1-2021 + stand depositorekeningen	29.205	209.703	180.498	46.637
Totaal ontvangsten operationele kasstroom (+)	453.800	900.774	446.974	881.239
Totaal uitgaven operationele kasstroom (-/-)	-441.900	-917.360	-475.460	-712.591
2. Totaal operationele kasstroom	11.900	-16.586	-28.486	168.648
Totaal investeringen (-/-)	-5.600	-8.726	-3.126	-6.750
Totaal boekwaarde desinvesteringen (+)	-	-	-	13
3. Totaal investeringskasstroom	-5.600	-8.726	-3.126	-6.737
Enmalige uitkering aan moederdepartement (-/-)	-	-	-	-
Enmalige storting door moederdepartement (+)	-	-	-	1.155
Aflossing op leningen (-/-)	-	-	-	-
Beroep op leenfaciliteit (+)	-	-	-	-
4. Totaal financieringskasstroom	-	-	-	1.155
5. Rekening-courant RHB 31-12-2021 + stand depositorekeningen (=1+2+3+4)	35.505	184.391	148.886	209.703

2.4 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

2.4.1 Agentschap RIVM

Op 1 januari 2004 is het RIVM door middel van een besluit van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport ingesteld. Dit instellingsbesluit betekent dat het RIVM een baten-lastenagentschap is van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport conform artikel 2.20 van de Comptabiliteitswet 2016. De hoofdvestiging van het RIVM is gevestigd aan de Antonie van Leeuwenhoeklaan 9, 3951 MA in Bilthoven. Het door de Kamer van Koophandel toegekende nummer waaronder het RIVM in het handelsregister is ingeschreven is 30276683.

2.4.2 Waardering en bepaling van het resultaat

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de verslaggevingsvoorschriften die zijn opgenomen in de Comptabiliteitswet 2016 en de daaruit voortvloeiende regelgeving, waaronder de Regeling Agentschappen en de Regeling Rijksbegrotingsvoorschriften 2022 (RBV). Volgens de Regeling Agentschappen is Titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek van overeenkomstige toepassing. Het betreft de artikelen 361 tot en met 390, uitgezonderd artikel 365, tweede lid, artikel 383 en de artikelen 383a tot en met 383e. Daarnaast is zijn de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ) van toepassing. Op onderdelen zijn op grond van de Regeling agentschappen afwijkingen voorgeschreven of toegestaan. De afwijkingen, indien van toepassing, worden in paragraaf 2.4.2 en 2.4.3 toegelicht.

2.4.3 Waardering van activa en passiva

Algemeen

De activa en passiva zijn, tenzij anders vermeld, gewaardeerd tegen de nominale waarde inclusief omzetbelasting (BTW). De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van verkrijgingsprijzen.

Immateriële en materiële vaste activa

De waardering is gebaseerd op de aanschafwaarde verminderd met afschrijvingen en eventueel opgetreden waardeverminderingen. Activa met een aanschafwaarde onder de € 10.000 worden niet geactiveerd, maar worden verantwoord als last. Voor ICT-apparatuur wordt het principe van bulk-activering toegepast: activering van kleine ICT-apparatuur die in veelvoud gelijktijdig wordt aangeschaft.

Afschrijvingen vinden plaats op basis van de economische levensduur, rekening houdend met een restwaarde. De economische levensduur wordt benaderd via onderstaande afschrijvingstermijnen:

- Software en licenties 3 jaar
- Gebouwinstallaties en infrastructuur 5 tot 10 jaar
- Facilitaire apparatuur 3 jaar
- ICT-apparatuur 3 jaar
- Laboratoriumapparatuur 5 tot 10 jaar
- Vervoermiddelen 4 jaar

Voorraad vaccins

De voorraad vaccins is gewaardeerd tegen een vaste verrekenprijs. Waar nodig wordt de voorraadwaardering aangepast voor incourantheid.

Debiteuren en overige vorderingen

De vorderingen zijn opgenomen tegen nominale waarde. Waardering van de vorderingen geschiedt onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid, gebaseerd op individuele beoordeling van de vorderingen.

Eigen vermogen

De hoogte van het eigen vermogen wordt volgens de huidige regelgeving voor vermogensvorming bij agentschappen, Regeling Agentschappen, vastgesteld. Het onverdeelde resultaat over het verslagjaar wordt toegevoegd c.q. onttrokken aan het eigen vermogen na vaststelling van de jaarrekening. Het totaal van het eigen vermogen van het agentschap mag ultimo boekjaar niet negatief zijn. Wanneer de omvang van het eigen vermogen de maximale omvang volgens de Regeling Agentschappen overschrijdt, wordt het meerdere bij de 1^e suppletoire begroting 2022 teruggestort aan het moederdepartement.

Voorzieningen

De voorzieningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Specifiek geldt voor de volgende voorzieningen:

- Personeel: de voorziening voor uitkeringen aan voormalig personeel zijn gewaardeerd op de in de toekomst verwachte uitgaven die noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen af te wikkelen.
- Reorganisatiekosten: de voorziening voor reorganisatiekosten is gebaseerd op een in 2008 opgestelde actuariële berekening.
- Projecten: de voorziening die wordt getroffen voor verlieslatende projecten, waarvan de tekorten op balansdatum bekend zijn.
- Herstelkosten: de voorziening herstelkosten is, met behulp van een bouwkundig adviseur, geschat op basis van de op grond van de overeenkomst met verhuurder te verrichten activiteiten.
- Leegstand Bilthoven: de voorziening leegstand Bilthoven is gebaseerd op de afspraken die zijn gemaakt in 2021 met de huidige eigenaar van de gebouwen en het terrein van de USP Bilthoven.

Projecten in uitvoering

Projecten in uitvoering (voor derden-opdrachtgevers en voor additionele opdrachten van primaire opdrachtgevers) worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs, vermeerderd met de aan de uitgevoerde werkzaamheden toe te rekenen winst en verminderd met de op balansdatum reeds voorzienbare verliezen.

De vervaardigingsprijs bestaat uit materiële en arbeidskosten inclusief een opslag voor indirecte kosten. Alle aan projecten verbonden openstaande vorderingen, verplichtingen (nog uit te voeren werkzaamheden / vooruit ontvangen termijnen) en terug te betalen bedragen aan verschillende opdrachtgevers worden gesaldeerd opgenomen onder in uit te voeren projecten.

Conform de RJ is het gebruikelijk om hierin mee te nemen de voor projecten getroffen voorzieningen (verlieslatende contracten). In samenhang met de RBV wordt de voorziening gepresenteerd onder de voorzieningen in plaats van de projecten in uitvoering.

De aan de projecten in uitvoering toe te rekenen winst wordt bepaald op basis van de op balansdatum aan het project bestede kosten in verhouding tot de naar verwachting aan het project totaal te besteden kosten. Opbrengsten en kosten worden verantwoord in de staat van baten en lasten op basis van deze voortgang.

Overige schulden

De overige schulden betreffen de schulden met een looptijd van korter dan één jaar. Deze worden, voor zover niet anders vermeld, gewaardeerd tegen nominale waarden.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

De niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen zijn, tenzij anders vermeld, gewaardeerd tegen nominale waarde.

2.4.4 *Bepalen van het resultaat*

Algemeen

In de staat van baten en lasten worden de baten en lasten verantwoord die betrekking hebben op de bedrijfsactiviteiten die tijdens het boekjaar zijn verricht. Winsten worden toegerekend aan het boekjaar waarin ze zijn gerealiseerd. Verliezen worden verantwoord in het jaar waarin ze voorzienbaar zijn geworden.

Baten

De baten komen voort uit de gedurende het jaar geleverde onderzoeken, adviezen en diensten.

Lasten

De lasten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden verantwoord in het jaar waarin de diensten zijn verricht. Verliezen worden genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn. In lasten is tevens begrepen een mutatie in de afwaardering wegens incurrantheid van de voorraden.

Belastingen

In de jaarrekening wordt als belastingplicht de omzetbelasting (BTW), de loonbelasting en de vennootschapsbelasting (VPB) onderkend.

Voor de BTW is het RIVM aangifteplichtig.

De VPB is met de invoering van de VPB plicht voor overheidsondernemingen per 1-1-2016 onderdeel van de jaarrekening van het RIVM. Het RIVM stelt de fiscale berekening op over haar belastbare activiteiten, maar de aangifteplicht rust bij het ministerie van VWS. Het RIVM neemt voor haar aandeel in de aangifte een schuldpositie op ten opzichte van het moederdepartement.

2.5 Toelichting op de balans per 31 december 2021

De toelichting is opgesteld in duizenden euro's. In de tekst staan de bedragen in de meest passende eenheid.

2.5.1 Immateriële vaste activa

Software en licenties	
Aanschafwaarde	2.445
Cumulatieve afschrijvingen	2.435
Boekwaarde per 31-12-20	10
Mutaties boekjaar:	
Investerings	-
Afschrijvingen	6
Desinvesteringen aanschafwaarde	-
Desinvesteringen cumulatieve afschrijvingen	-
Totaal mutaties	-6
Aanschafwaarde	2.445
Cumulatieve afschrijvingen	2.441
Boekwaarde per 31-12-21	4

2.5.2 Materiële vaste activa

	Geb. Install. Infrastruct.	Facilitaire apparatuur	Totaal installaties en inventarissen
Aanschafwaarde	2.640	735	3.375
Cumulatieve afschrijvingen	2.307	694	3.001
Boekwaarde per 31-12-20	333	41	374
Mutaties boekjaar:			
Investerings	30	170	200
Afschrijvingen	103	60	163
Desinvesteringen aanschafwaarde	196	-	196
Desinvesteringen cumulatieve afschrijvingen	196	-	196
Totaal mutaties	-73	110	37
Aanschafwaarde	2.474	905	3.379
Cumulatieve afschrijvingen	2.214	754	2.968
Boekwaarde per 31-12-20	260	151	411

	Lab. App.	Vervoer -middelen	IT+ AV- apparatuur	Totaal overige materiële vaste activa
Aanschafwaarde	18.802	2.041	24.249	45.092
Cumulatieve afschrijvingen	14.346	1.690	18.029	34.065
Boekwaarde per 31-12-20	4.456	351	6.220	11.027
Mutaties boekjaar:				
Investerings	3.224	33	5.268	8.525
Afschrijvingen	1.647	141	4.305	6.093
Desinvesteringen aanschafwaarde	253	126	188	567
Desinvesteringen cumulatieve afschrijvingen	253	126	188	567
Totaal mutaties	1.577	-108	963	2.432
Aanschafwaarde	21.773	1.948	29.329	53.050
Cumulatieve afschrijvingen	15.740	1.705	22.146	39.591
Boekwaarde per 31-12-21	6.033	243	7.183	13.459

2.5.3 Voorraden

	31-12-2021	31-12-2020
Voorraden	87.198	56.381
Voorziening expirerende voorraad	-3.931	-1.196
Totaal	83.267	55.185

De voorraden betreffen de voorraad vaccins ten behoeve van het uitvoeren van het Rijksvaccinatieprogramma (€ 68,3 miljoen), de ingekochte medicijnen ten behoeve van de bestrijding van COVID-19 (€ 13,1 miljoen), het aanhouden van voorraden in het kader van de overige nationale vaccinvoorziening (€ 5,8 miljoen) en afboeking van expirerende voorraad (€ 3,9 miljoen negatief). De voorraadpositie per balansdatum is een momentopname en afhankelijk van zowel verbruik, levering als expiratie van vaccins.

2.5.4 Debiteuren

	31-12-2020	31-12-2019
Debiteuren	8.066	7.588
Dubieuze debiteuren	-8	-9
Totaal	8.058	7.579

De debiteurenpositie per balansdatum stijgt met € 0,5 miljoen. Het saldo per balansdatum bestaat voor € 4,0 miljoen uit vorderingen op andere ministeries en € 4,1 miljoen uit vorderingen op derden (internationale organisaties, ziekenhuizen en diverse overige opdrachtgevers in de publieke sector).

2.5.5 Overige vorderingen en overlopende activa

	31-12-2021	31-12-2020
Overige vorderingen	360	251
Vooruitbetaalde kosten	8.244	8.671
Totaal	8.604	8.922

De overige vorderingen en overlopende activa bestaan grotendeels uit vooruitbetaalde kosten voor onder andere licenties, onderhoudscontracten, huren en abonnementen en daarnaast uit verleende voorschotten aan medewerkers in het kader van opleidingen. De overige vorderingen en overlopende activa zijn ten opzichte van 2020 gedaald met € 0,3 miljoen. De overlopende activa bestaan voor € 0,2 miljoen uit vooruitbetaalde kosten aan het moederdepartement en voor € 8,4 miljoen uit vooruitbetaalde kosten aan derden.

2.5.6 Liquide middelen

	31-12-2021	31-12-2020
Rekening courant Ministerie van Financiën	184.391	209.703

De Rekening courant Ministerie van Financiën is conform de saldobestemming van het Ministerie van Financiën. De analyse van de liquide middelen is opgenomen in de toelichting op het kasstroomoverzicht.

2.5.7 Eigen vermogen

	31-12-2021	31-12-2020
Exploitatiereserve	13.833	-1.155
Directe vermogensmutaties	0	1.155
Onverdeeld resultaat	15.831	13.833
Totaal	29.664	13.833

Het positieve saldo van baten en lasten over 2021 wordt toegevoegd aan de exploitatiereserve, waarmee het eigen vermogen € 29,7 miljoen positief wordt.

De omvang van het eigen vermogen per balansdatum overschrijdt de grens van 5% van de gemiddelde omzet over 2019 t/m 2021. De maximaal toegestane omvang van het eigen vermogen bedraagt € 24,9 miljoen. Het surplus van € 4,8 miljoen zal uiterlijk bij de 1^e suppletore begrotingswijziging 2022 worden teruggestort aan het moederdepartement.

2.5.8 Voorzieningen

	Personeel	Reorganisatie	Projecten	Leegstand Bilthoven	Herstellkosten Bilthoven	Totaal
Stand voorziening per 31-12-2020	1.678	437	1.833	-	3.738	7.686
Waarvan verantwoord onder Overlopende passiva	1.865	-	-	-	-	1.865
Totaal per 31-12-2020	3.543	437	1.833	-	3.738	9.551
Dotatie	709	-	867	8.250	101	9.927
Onttrekkingen	-469	-	-537	-	-	-1.006
Vrijval	-476	-	-29	-	-	-505
Mutaties	-236	-	301	8.250	101	8.416
Totaal per 31-12-2021	3.307	437	2.134	8.250	3.839	17.967
Waarvan verantwoord onder Overlopende passiva	1.981	-	-	-	-	1.981
Stand voorziening per 31-12-2021	1.326	437	2.134	8.250	3.839	15.986

- De voorziening voor personeel omvat de toekomstige verplichtingen als gevolg van rechten (zoals werkloosheidswet, wachtgeld, pensioentolagen) op balansdatum van voormalige werknemers.
- Voor overdracht van pensioenrechten van overgenomen medewerkers van de voormalige ent administraties is in 2008 een voorziening getroffen. Vanwege de ontoereikende dekkingsgraad van de betrokken pensioenfondsen heeft tot op heden geen overdracht en afrekening kunnen plaatsvinden. In 2021 hebben geen mutaties voorgedaan.
- De voorziening ten behoeve van projecten betreft het bedrag aan voorziene tekorten op in uitvoering zijnde projecten.
- De voorziening leegstand Bilthoven is in 2021 gevormd als gevolg van afspraken die zijn gemaakt over het opzeggen van het huidige contract met betrekking tot de gebouwen en terreinen te Bilthoven. Omdat op dit moment nog niet geheel duidelijk is wanneer de overgang naar de nieuwe huisvesting op De Uithof in Utrecht zal plaatsvinden en als de overgang plaatsvindt dit gefaseerd zal gaan, zullen er dubbele huur- en exploitatielasten ontstaan. Ter dekking van deze lasten is een voorziening gevormd.
- De voorziening herstellkosten Bilthoven is gevormd voor de toekomstige verplichting om bij het verlaten van het terrein en de gebouwen te Bilthoven, de huisvesting in oorspronkelijke staat en bezemschoon op te leveren. Met de eigenaar van terrein en gebouwen is overeenstemming bereikt over het niet verwijderen van gebouwgebonden installaties op het moment van verhuizen. Als gevolg van inflatie is de voorziening met € 0,1 miljoen gedoteerd.

Van de voorziening is € 2,0 miljoen opgenomen onder de overlopende passiva wegens verplichtingen die in 2022 tot betaling gaan leiden.

2.5.9 Crediteuren

	31-12-2021	31-12-2020
Crediteuren	2.179	43.628

De crediteuren zijn met € 41,4 miljoen gedaald ten opzichte van 2020. Het saldo bestaat voor € 2,2 miljoen uit schulden aan derden.

2.5.10 *Belastingen en premies sociale lasten*

	31-12-2021	31-12-2020
BTW	1.916	763
Totaal	1.916	763

2.5.11 *Overige schulden en overlopende passiva*

	31-12-2021	31-12-2020
Projecten in uitvoering	164.101	168.772
Overlopende passiva	84.347	58.120
Totaal	248.449	226.892

Projecten in uitvoering

	31-12-2021	31-12-2020
Strategisch Programma RIVM	10.417	7.999
Onderzoekingen o.b.v. uren x tarief en	109.158	131.217
Uitvoeringskosten preventieprogramma's	46.787	33.524
ICT-dienstverlening voor andere organisaties dan het RIVM (SSC-Campus)	-2.261	-3.968
Totaal	164.101	168.772

Het saldo projecten in uitvoering heeft voor € 140,6 miljoen betrekking op uitvoering van projecten voor het moederdepartement, voor € 13,3 miljoen op uitvoering van projecten voor overige ministeries en voor € 10,2 miljoen uit uitvoering van projecten voor derden.

Overlopende passiva

	31-12-2021	31-12-2020
Medecontractanten	948	2.651
Kortlopende deel personele voorziening	1.981	1.865
Opgebouwd verlofrecht	15.800	12.271
Overige nog te betalen kosten	65.618	41.333
Totaal	84.347	58.120

Onder de overlopende passiva zijn alle verplichtingen opgenomen die niet gekoppeld zijn aan opdrachtgevers. Het betreft verplichtingen tegenover derden (leveranciers) en eigen personeel.

- Onder medecontractanten zijn bedragen opgenomen die het RIVM uit hoofde van de functie als intermediair voor gezamenlijk met andere onderzoeksorganisaties aangegane contracten nog moet doorbetalen aan derden.
- Onder het kortlopend deel van de personele voorziening zijn de naar verwachting aan oud medewerkers in 2021 te betalen bedragen opgenomen. Zie ook de toelichting op de voorzieningen.
- Als gevolg van de bestrijding van de COVID-19 heeft het eigen personeel minder verlof genoten. Dit heeft geleid tot een stijging van het opgebouwd verlofrecht met € 3,5 miljoen tot € 15,8 miljoen per balansdatum.

- De overige nog te betalen kosten bestaan uit verplichtingen waarvoor de prestatie in 2021 is geleverd (inclusief de uitvoeringskosten voor het Rijksvaccinatieprogramma en screeningsprogramma's). Deze verplichtingen hebben voornamelijk betrekking op algemene exploitatiekosten en dienstverlening voor projecten. De stijging van de overige nog te betalen kosten ten opzichte van 2020 wordt veroorzaakt door de stijging van het opdrachtenpakket als gevolg van COVID-19.

De overlopende passiva bestaan voor € 0,6 miljoen aan nog te betalen kosten aan het moederdepartement, € 5,5 miljoen aan nog te betalen kosten aan overige departementen en voor € 78,2 miljoen aan nog te betalen kosten aan derden en eigen personeel.

2.5.12 *Niet in de balans opgenomen verplichtingen*

Huur

Per 1-1-2014 is het toenmalige Antonie van Leeuwenhoek terrein (ALT) door De Staat der Nederlanden verkocht aan Poonawalla Science Park B.V. (PSP). Vanaf 1-1-2017 worden de gebouwen die in gebruik zijn door het RIVM rechtstreeks van PSP gehuurd. De huidige huur- en onderhoudsverplichting voor betreffende gebouwen bedraagt € 6,7 miljoen per jaar met een opzegtermijn van 24 maanden. Naast de huur van een aantal van de gebouwen heeft het RIVM een verplichting tot afname van de aan huur van gebouwen onlosmakelijk verbonden diensten.

Voor de drie regiokantoren van Dienst Vaccinvoorziening en Preventieprogramma's zijn met het Rijksvastgoedbedrijf huurcontracten afgesloten met een verwachte huur- en onderhoudsverplichting van € 1,2 miljoen per jaar. Met de invoering van het nieuwe Rijkshuisvestingsstelsel geldt per 1-1-2018 een opzegtermijn van 1 jaar.

In 2018 is een intentieovereenkomst voor de ontwikkeling van een BSL-3 laboratorium, getekend tussen RIVM, PD Alt en PSP. RIVM zal als onderhuurder van PSP tot aan het vertrek naar het Utrecht Science Park (USP) gebruik maken van een deel van het laboratorium tegen een nader te bepalen marktconforme vergoeding.

Huisvesting op het Utrecht Science Park (USP)

In 2014 is de bouw en exploitatie van de nieuwe huisvesting op het USP aanbesteed. Het RIVM heeft hieraan gerelateerd een verplichting van € 37,5 miljoen per jaar tegenover het Rijksvastgoedbedrijf om vanaf beschikbaarheid van het gebouw voor 25 jaar een exploitatievergoeding te betalen. Tegenover de verplichting staan toekomstige huuropbrengsten van € 2,8 miljoen per jaar vanwege de verhuur van een gedeelte van het nieuwe pand. De exploitatie-vergoeding is gebaseerd op een resterende boekwaarde van 50% na afloop van de contractperiode. De resterende boekwaarde bij beëindiging van het gebruik is voor risico van het RIVM, indien het RIVM de afspraken over huur van de nieuwbouw op het USP met de RVB beëindigt. Volgens het Rijkshuisvestingstelsel worden alle

kantoorlocaties en specialties (locaties voor een specifiek proces) in de balans van het Rijksvastgoed-bedrijf opgenomen.

Over de nieuwbouw is een geschil ontstaan met de aannemer. Indien (een deel van) de claim wordt toegekend, zal dit leiden tot een hogere jaarlijkse te betalen exploitatievergoeding voor het RIVM. De mogelijke effecten in de vorm van hogere exploitatievergoeding zijn niet verwerkt in de vermelde verplichting van € 37,5 miljoen.

WW en eigen risicodragers

Werkgevers in de sector Overheid en Onderwijs zijn verplicht eigenrisicodragers voor de Werkloosheidswet (WW). Als eigenrisicodragers voor de WW betaalt de werkgever de kosten van de WW-uitkering, als ex-RIVM werknemers werkloos worden. Het RIVM schat dat deze kosten € 5,0 miljoen bedragen.

Claim narcolepsie-patiënten

Door narcolepsie-patiënten is een letselschadeclaim ingediend nadat zij waren ingeënt tegen Pandemische griep. Het ministerie van VWS werkt op dit moment aan een regeling waarbij een vergoeding wordt uitgekeerd aan patiënten zonder dat de Staat aansprakelijkheid erkent, maar vanwege verantwoordelijkheidsgevoel. De hoogte van de vergoeding is gebaseerd op leeftijd van de patiënt, mate van blijvende arbeidsongeschiktheid en ernst van de beperking. De inschatting is dat er maximaal € 20 miljoen aan vergoedingen zal worden uitgekeerd.

Leaseovereenkomsten

De jaarlijkse kosten uit hoofde van leaseovereenkomsten bedraagt € 0,4 miljoen.

Pensioenen

Pensioenlasten en verplichtingen zijn in de jaarrekening verwerkt uitgaande van de 'verplichtingen aan de pensioenuitvoerder benadering', waarbij de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de staat van baten en lasten wordt verantwoord. De ABP pensioenregeling is een op het salaris gebaseerde middelloonregeling. Het RIVM heeft geen verplichtingen tot het voldoen van aanvullende bijdragen in het geval van een tekort bij het fonds, anders dan hogere toekomstige premies.

Onder de voorzieningen is een bedrag voorzien met betrekking tot de kosten voor de overdracht van pensioenrechten van overgenomen medewerkers in 2008 (voormalige ent-administraties). Uitgangspunt voor de opgenomen pensioenvoorziening is dat voor medewerkers die van de ent-administraties zijn overgenomen en die geen pensioen meer opbouwen bij ABP (gepensioneerd/overleden/andere werkgever) geen claims meer worden ontvangen.

Het is voor de betrokken pensioenfondsen niet toegestaan de overdracht van de pensioenverplichtingen van Zorg en Welzijn naar het ABP te effectueren. Door het ontbreken van rekenregels en het tijdsverloop is niet duidelijk of op het moment van overdracht sprake zal zijn van mogelijke méér of minder kosten.

Consignatie voorraad

Sinds de overname van de publieke delen van het Nederlands Vaccin Instituut per 01-01-2011 beheert het RIVM voor rekening en risico van het Ministerie van VWS de zogenaamde consignatievoorraden. Deze voorraad antivirale middelen (inclusief sachetering), (Covid-19)vaccins en spuiten tegen de grieppandemie zijn door het ministerie van VWS gefinancierd. Conform bestaande afspraken met het ministerie van VWS zijn deze voorraden niet in de cijfermatige jaarrekening opgenomen.

Vaccinvoorraad

Het RIVM heeft diverse verplichtingen voor afname van vaccins bij leveranciers. Deze meerjarige contracten bevatten marktgevoelige informatie, waardoor omvang en looptijd van deze contracten niet in de jaarrekening kan worden vermeld.

Bevolkingsonderzoeken

In het kader van diverse bevolkingsonderzoeken die onder verantwoordelijkheid van het RIVM worden uitgevoerd, zijn langdurige afspraken gemaakt met laboratoria voor de uitvoering van specifiek onderzoek. Het gaat hierbij om:

- prenatale screening op infectieziekten en erythrocytenimmunisatie;
- screening op down- edwards en patausyndroom;
- twintig wekenecho;
- neonatale hielprikscreening;
- neonatale gehoorscreening;
- bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker;
- bevolkingsonderzoek borstkanker;
- bevolkingsonderzoek darmkanker.

AIO's/Promovendi

Met diverse universiteiten waaronder Utrecht, Wageningen en Tilburg zijn samenwerkingsovereenkomsten afgesloten die bezien op de plaatsing van AIO's (assistent in opleiding)/Promovendi bij het RIVM. Het RIVM gaat hiertoe op dat moment een verplichting aan voor normaliter periodes van 3 tot 4 jaar.

Fiscale risico's

Het RIVM heeft te maken met de Omzetbelasting (BTW), Loonbelasting en Vennootschapsbelasting voor overheidsinstellingen. Het RIVM beschikt over een control framework, die waarborgt dat de wetgeving juist wordt toegepast en dat afdracht aan de Belastingdienst conform de wetgeving plaatsvindt. Toch kunnen zich casussen voordoen, die kunnen leiden tot fiscale risico's. Op dit moment is een dergelijke casus in onderzoek, ontstaan in 2021, die met de Belastingdienst wordt afgewikkeld in 2022. De casus is qua omvang niet materieel.

2.5.13 *Niet in de balans opgenomen rechten*

Met de grote Rijksopdrachtgevers (VWS, IenW, EZK, LNV, DEF en ANVS) is een raamovereenkomst gesloten, die de relatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer beschrijft. Hier is onder andere uit af te leiden dat in de reguliere opdrachtverstrekking een zekere continuïteit wordt nagestreefd, die in het geval verlaging van de opdrachtverlening maximaal 5% afwijkt van het afgelopen kalenderjaar.

Er bestaan diverse samenwerkingsovereenkomsten met partijen tot het doen van wetenschappelijk onderzoek die zowel rechten als verplichtingen met zich meebrengen, maar passen binnen de normale bedrijfsvoering van het RIVM.

2.6 Toelichting op staat van baten en lasten over 2021

De toelichting is opgesteld in duizenden euro's. In de tekst staan de bedragen in de meest passende eenheid.

2.6.1 Baten

De totale baten van het RIVM zijn € 190,5 miljoen gestegen ten opzichte van de begroting 2021 en € 168,7 miljoen ten opzichte van de realisatie 2020. De belangrijkste reden is de sterke stijging van opdrachten gerelateerd aan de bestrijding van COVID-19. In onderstaande tabel wordt de gerealiseerde omzet (baten exclusief vrijval voorzieningen) per productgroep weergegeven.

	2021	2020
Strategisch Programma RIVM	9.369	8.774
Onderzoekingen o.b.v. uren x tarief en bijbehorende materiële kosten	392.544	271.086
Uitvoeringskosten preventieprogramma's	227.799	181.877
ICT-dienstverlening voor andere organisaties dan het RIVM (SSC-Campus)	14.048	13.714
Totaal	643.760	475.451

Omzet moederdepartement

	2021	2020
Omzet moederdepartement	527.692	352.491
- waarvan direct gerelateerd aan geleverde producten/diensten	521.990	352.491
- <i>Strategisch Programma RIVM (eigenaarsbijdrage)</i>	9.369	8.774
- <i>Cofinanciering voor EU projecten waarvan de RIVM tarieven volledig vergoed worden (eigenaarsbijdrage)</i>	1.032	1.032
- <i>Opdrachten beleidsdirecties (opdrachtgever) VWS</i>	511.589	342.685
- waarvan overige ontvangsten/bijdragen van het moederdepartement:	5.702	-
- <i>Bijdrage ten behoeve van de dekking van de voorbereidingskosten voor de nieuwbouw op De Uithof</i>	5.702	-
Totaal	527.692	352.491

De gerealiseerde omzet moederdepartement omvat de bijdrage van VWS als eigenaar (€ 16,1 miljoen) en de bijdrage van de VWS-opdrachtgevers (€ 511,6 miljoen). De bijdrage van eigenaar VWS bestaat voor € 9,4 miljoen voor het SPR-programma en € 1,0 miljoen cofinanciering voor het realiseren van internationale projecten en bijdrage in de voorbereidingskosten voor de nieuwe huisvesting van € 5,7 miljoen.

De omzet vanuit opdrachtgever VWS is € 195,8 miljoen hoger dan de begroting voor 2021 en € 175,2 miljoen gestegen ten opzichte van 2020 als gevolg van opdrachten in het kader van de bestrijding van COVID-19. Aan het COVID-19 vaccinatieprogramma is € 94,8 miljoen besteed en aan het onderzoeksprogramma COVID-19 € 76,2 miljoen.

Omzet overige departementen

In de opbrengst van overige departementen is begrepen de bijdrage voor de reguliere onderzoeks- en adviesprogramma's en de bijdrage voor additionele opdrachten voor de volgende Ministeries.

	2021	2020
I&W	62.329	53.395
EZK	1.042	2.043
LNV	20.772	18.511
SZW	4.904	5.109
DEF	432	710
Overige departementen (o.a. J&V, BuZa, OC&W, BZK)	1.744	2.132
Totaal	91.223	81.900

De totale omzet van overige departementen is € 4,0 miljoen hoger dan de begroting 2021 en € 9,3 miljoen hoger ten opzichte van 2020.

Omzet derden

Naast werkzaamheden in opdracht van het moederdepartement en overige departementen worden projecten en opdrachten uitgevoerd ten behoeve van derden. Bijvoorbeeld projecten voor en gefinancierd door andere nationale en internationale opdrachtgevers zoals de Europese Commissie en de WHO, Europese vrijgifte, Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming en overige projecten uitgevoerd door derden. De omzet derden is € 9,9 miljoen gedaald ten opzichte van de begroting 2021 en € 16,2 miljoen gestegen ten opzichte van 2020 doordat minder opdrachten van derden zijn verkregen dan in 2021.

Vrijval voorzieningen

De vrijval voorzieningen is niet begroot in verband met het incidentele karakter van de betreffende posten. De vrijval van de voorzieningen heeft voor € 0,5 miljoen betrekking op het vervallen van de verplichting voor personeel.

2.6.2 *Lasten*

Personele kosten

De personele kosten (€ 245,5 miljoen) komen in 2021 € 52,1 miljoen hoger uit dan opgenomen in de begroting 2021. Om aan de toenemende vraag van onze opdrachtgevers te voldoen is het personeelsbestand verder gegroeid met 234 FTE in dienstbetrekking bij het RIVM. Ook is de externe inhuur en de inhuur via andere overheidsorganisaties sterk gegroeid. Vooral bij de uitvoering van het COVID-19 vaccinatieprogramma en bij de IV-organisatie is de inhuur sterk gestegen. Het percentage externe inhuur in 2021 bedraagt 23,6% (Rijksbrede norm bedraagt 10%).

Daarnaast zijn de personeelskosten als gevolg van aanpassingen in de CAO met 2,0% gestegen en is een incidentele niet-begrote last wegens niet opgenomen verlof door personeel verwerkt van € 3,5 miljoen. Ook deze incidentele last is het gevolg van de uitvoering van COVID-19 opdrachten.

Materiële kosten

De materiële kosten van € 366,7 miljoen zijn € 111,9 miljoen hoger ten opzichte van de begroting 2021 en € 93,5 miljoen hoger dan 2020. De stijging wordt veroorzaakt door de kosten die zijn gemaakt in het kader van de opdrachten bestrijding van COVID-19 en door de inkoop van geneesmiddelen in opdracht van VWS voor de bestrijding van COVID-19. De ICT-kosten van € 31,6 miljoen zijn in 2021 € 5,2 miljoen hoger dan begroot als gevolg van de extra vraag naar ICT-diensten en licenties in het kader van de bestrijding van COVID-19 en door groei van het aantal FTE. Het aandeel SSO's waar het RIVM diensten van afneemt is in 2021 € 3,3 miljoen hoger dan de begroting 2021. Dit wordt veroorzaakt door hogere beveiligingskosten van € 2,5 miljoen en door afgenomen diensten van DICTU (agentschap van EZ) van € 0,8 miljoen voor vervanging van een ICT systeem.

Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten zijn € 0,7 miljoen hoger dan de begroting 2021 en € 0,2 miljoen hoger dan de realisatie 2020. De hogere afschrijvingskosten hangen samen met de noodzakelijke investeringen die zijn gedaan in ICT-middelen (€ 5,3 miljoen) en laboratoriumapparatuur (€ 3,2 miljoen) in 2021.

Dotaties voorzieningen

De dotatie voorzieningen heeft betrekking op aangegane en herberekende verplichtingen voor (voormalige) werknemers (€ 0,7 miljoen), een dotatie voor ingeschatte toekomstige verliezen op projecten (€ 0,9 miljoen), een dotatie van € 0,1 miljoen voor de voorziening herstelkosten Bilthoven en een dotatie van € 8,3 miljoen voor de kosten van toekomstige leegstand tijdens de opzegtermijn van het huurcontract van het huidige terrein en gebouwen in Bilthoven. De dotaties aan de voorzieningen zijn wegens het incidentele karakter niet begroot.

2.7 Toelichting op het kasstroomoverzicht 2021

De toelichting is opgesteld in duizenden euro's. In de tekst staan de bedragen in de meest passende eenheid.

2.7.1 *Standen Rijkshoofdboekhouding (RHB)*

Opgenomen zijn de standen van de rekening-courant met de RHB van het ministerie van Financiën.

2.7.2 *Operationele kasstroom*

De sterke stijging van de operationele kasstroom ten opzichte van de begroting 2021 wordt veroorzaakt door de toename van het opdrachtenpakket als gevolg van de bestrijding van COVID-19 (onderzoeksprogramma COVID-19, COVID-19 vaccinatieprogramma en de aankoop van medicijnen). Daarnaast is de kassiersfunctie voor VWS om de betalingen te verrichten aan pandemielabs en GGD'en met betrekking tot het analyseren en verrichten van COVID-19-testen voor huisartsen en zorginstellingen uitgevoerd. In 2021 is voor deze opdracht € 102,7 miljoen ontvangen en € 187,6 miljoen betaald. In onderstaande tabel wordt een specificatie gegeven van de operationele kasstroom op basis van het resultaat.

	2021
Saldo van baten en lasten	15.831
Afschrijving	6.263
Mutatie voorzieningen	8.300
Mutatie werkkapitaal	-46.980
Totaal operationele kasstroom	-16.586

2.7.3 *Investeringskasstroom*

De investeringen bedragen € 8,7 miljoen en zijn € 3,1 miljoen hoger dan de investeringen opgenomen in de begroting. Het gaat om investeringen op het gebied van ICT (€ 5,3 miljoen) door toename van ICT activiteiten en noodzakelijke vervangingen en investeringen in laboratoriumapparatuur (€ 3,2 miljoen).

2.7.4 *Financieringskasstroom*

Er is in 2021 geen gebruik gemaakt van de leenfaciliteit bij het Ministerie van Financiën. De gedane investeringen zijn gedaan uit de beschikbare liquide middelen.

3 Overige gegevens

3.1 Bestemming saldo van baten en lasten

De plaatsvervangend secretaris-generaal van het ministerie van VWS stelt de jaarrekening vast. Vooruitlopend op deze vaststelling is het saldo van baten en lasten van € 15,8 miljoen toegevoegd aan het eigen vermogen. Dit resulteert in een eigen vermogen van € 29,7 miljoen. De omvang van het eigen vermogen is getoetst aan de voor agentschappen geldende regels voor het aanhouden van eigen vermogen. Hieruit blijkt dat de omvang van het eigen vermogen de maximale toegestane omvang overschrijdt. Conform artikel 25 lid 2 van de Regeling Agentschappen zal het surplus van € 4,8 miljoen uiterlijk bij de eerste supplettoire begrotingswet 2022 zijn uitgekeerd aan de eigenaar.

3.2 Gebeurtenissen na balansdatum

Bekende gebeurtenissen na balansdatum zijn verwerkt in de feitelijke situatie op balansdatum zoals in deze jaarrekening gepresenteerd.

4 Controleverklaring Auditdienst Rijk

Kenmerk 2022-0000093516

Aan: de Directeur- Generaal van het RIVM

A. Verklaring over de jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van baten-lastenagentschap het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport gecontroleerd. Naar ons oordeel geeft deze jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van baten-lastenagentschap RIVM op 31 december 2021 en van de baten en lasten over 2021 in overeenstemming met de verslaggevingsvoorschriften die zijn opgenomen in de Comptabiliteitswet 2016 en de daaruit voortvloeiende regelgeving, waaronder de Regeling agentschappen en de Regeling rijksbegrotingsvoorschriften 2022.

Wij hebben niet de opdracht gekregen de comptabele rechtmatigheid van de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2021 te controleren.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2021;
- de staat van baten en lasten over 2021;
- het kasstroomoverzicht over 2021;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van baten-lastenagentschap RIVM zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Informatie over onze controleaanpak frauderisico's en uitkomsten daarvan

Wij hebben onze controlewerkzaamheden inzake frauderisico's bepaald in het kader van de controle van de financiële overzichten als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het baten-lastenagentschap RIVM. Als onderdeel van onze controle identificeren en schatten wij de risico's in op een afwijking van materieel belang in de financiële overzichten die het gevolg is van fraude. Onder fraude verstaan wij een opzettelijke handeling door een of meer leden van het management, met governance belaste personen, werknemers of derden, waarbij gebruik wordt gemaakt van misleiding teneinde een onrechtmatig of onwettig voordeel te verkrijgen. Frauderisico's kunnen te maken hebben met het handelen van medewerkers van het agentschap, het handelen van derden (misbruik van wet- en regelgeving) of een combinatie van beide. Fraude kan daarbij voortkomen uit frauduleuze financiële verslaggeving en oneigenlijke toe-eigening van activa (waaronder door misbruik van wet- en regelgeving door derden). Wij hebben kennisgenomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij het management teneinde inzicht te verkrijgen in het agentschap en zijn omgeving, inclusief de relevante maatregelen van interne beheersing en de wijze waarop het agentschap frauderisico's identificeert en daarop inspeelt.

Wij constateren dat het agentschap niet beschikt over een agentschapsbrede frauderisicoanalyse. Hoewel het agentschap wel de nodige aandacht heeft voor fraude en daar diverse beheersmaatregelen voor zijn ingebed in de organisatie, zoals de inzet van een chief security officer, vertrouwenspersonen, maatregelen op het gebied van informatiebeveiliging en indiensttreding van nieuwe medewerkers, ontbreekt een uitgeschreven frauderisicoanalyse vooralsnog.

Om in het kader van onze controle van de financiële overzichten in te spelen op frauderisico's hebben wij overwogen en geëvalueerd of er voor het verantwoordingsjaar 2021 sprake was van signalen die een indicatie vormen voor een frauderisico. De uitkomsten van deze werkzaamheden hebben wij geëvalueerd en besproken met de verantwoordelijke functionarissen van het agentschap. De door ons geïdentificeerde frauderisico's en de belangrijkste specifieke controlewerkzaamheden die wij naar aanleiding daarvan hebben uitgevoerd, zijn als volgt samen te vatten:

- Risico's op doorbreking van interne beheersmaatregelen door het management (interne fraude).

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht:

- Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersingsorganisatie beoordeeld voor de meest belangrijke processen;
- Wij hebben voor nagenoeg alle posten van de balans, met name de posten die oordeelsvorming vergen, ook gegevensgerichte controles uitgevoerd;
- Wij hebben data-analyse uitgevoerd om betalingen met een verhoogd frauderisico te signaleren en te toetsen;
- Wij zijn nagegaan of een prestatieverklaring aanwezig is bij de inkoopfacturen;
- Wij hebben de zogenaamde memoriaalposten in detail gecontroleerd;
- Wij hebben kennisgenomen van de notulen van vergaderingen van het management;

- Wij hebben inlichtingen ingewonnen bij de directie en de Chief Security Officer omtrent mogelijke signalen of gevallen van fraude;
- Wij hebben de Directeur-Generaal en de Chief Financial Officer verzocht om een bevestiging bij de jaarrekening te verstrekken. Deze bevestiging is verkregen.

Bovengenoemde werkzaamheden hebben niet geleid tot bevindingen die in het kader van het genoemde frauderisico verdere opvolging vereisen.

- Risico's bij de verantwoording van de opbrengsten (interne fraude).

Wij hebben naast bovengenoemde controles de volgende werkzaamheden verricht:

- Wij hebben opzet, bestaan en werking beoordeeld van de in dit kader relevante processen (met name projectbeheer en tijdschrijfproces).
- Wij hebben meerdere soorten gegevensgerichte controles uitgevoerd gericht op de juistheid en volledigheid van alle posten die behoren tot de omzet.

Bovengenoemde werkzaamheden hebben niet geleid tot bevindingen die in het kader van het genoemde frauderisico verdere opvolging vereisen.

Uit onze werkzaamheden volgen geen signalen van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang in de financiële overzichten.

Openbaarmaking

De ADR is de interne auditdienst van het Rijk. Onze rapporten zijn primair bestemd voor de opdrachtgevers met wie wij een opdracht zijn overeengekomen. De ministerraad heeft op 19 februari 2016 een beleidslijn vastgesteld voor het openbaar maken van rapporten van de ADR. Op grond daarvan zal de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport deze controleverklaring op of na verantwoordingsdag, 18 mei 2022, plaatsen op de website van de Rijksoverheid (www.rijksoverheid.nl).

C. Verklaring over de in de interne jaarrekening opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening omvat de interne jaarrekening andere informatie, die bestaat uit het directieverslag en de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die is vereist op grond van de verslaggevingsvoorschriften die zijn opgenomen in de Comptabiliteitswet 2016 en de daaruit voortvloeiende regelgeving, waaronder de Regeling agent-schappen en de Regeling rijksbegrotingsvoorschriften 2022.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De leiding van het baten-lastenagentschap is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie.

D. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de leiding van RIVM voor de jaarrekening

De leiding van RIVM is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen, de baten en lasten getrouw dient weer te geven in overeenstemming met de verslaggevingsvoorschriften die zijn opgenomen in de Comptabiliteitswet 2016 en de daaruit voortvloeiende regelgeving, waaronder Regeling agentschappen en de Regeling rijksbegrotingsvoorschriften 2022. In dit kader is de leiding van RIVM verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die zij noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van RIVM;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door RIVM en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de leiding van het van RIVM onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Den Haag, 15 maart 2022

Auditdienst Rijk